

حاجی امین الضرب توفیق سبلی حضرت آمد و آن ایست گفت حکم ولایات صورت جمع ولایات را بخواهید چون از برای هر ولایت یکسج معنی دلد آن صورت عمل حکام را بخواهید و برای آنها مواجب معین شود صورت عمل حکام باقدر مطایقه شود آنوقت جمع مایه معلوم میشود که چقدر تفاوت دلد مثلا مالیات شیراز سابق ششمین از تومان بود اگر این ترتیب عمل شود سیمین از تومان اضافه میشود

سعدالدوله - تنها اینها جمع افزوده میشود تمام این کارها واسبای هر بی و کالسه و دردرسه و غیره همه برجمع افزوده میشود.

آقامیرزا ابوالحسن خان - اینها از تفاوت مالیات است.

میرزا محمود خوانساری - کدام حاکم است که مواجب ندارد.

سعدالدوله - حاکم نباید مداخله دلامر مایه داشته باشد وظیفه او چیز دیگر است مفتش از طرف دولت لازم است و از جانب وزیر مایه باید اخذ مالیات کند مثلا از برای گمرک و تلگرافخانه و غیره اگر مداخله نباشد مفتش لازم است ماز فرنگستان معلم میآوریم برای آنکه طریق اداره داری را بیاموزیم در کجای فرنگستان مفتش ندارد چقدر گفتم گمرکان مفتش ندارد قبول نکردند جواب این را میخواهم باید وزیر مایه حاضر باشد جواب بگوید یا نه؟

حاجی محمد اسمعیل آقا - از برای همه اینها اگر مفتش باشد از این نظر تا خیلی بر جمع افزوده میشود اگر جنس بر گردد بصورت چینی اجناس دارد که اسمال مستاج میزی نباشیم.

میرزا محمود خوانساری - عقیده من نیست که پنج کرور بر جمع افزوده شود تفاوت عمل رچستان هشتاد هزار تومان است.

حاجی امین الضرب - لرستان جمعش چقدر است که عمل آن سیمصد بیست هزار تومان است.

توفیق الدوله - عقیده من آنست که عمل مایه چیزی است که باید قلم دست گرفت و نوشت.

حاجی محمد اسمعیل آقا - عیالته همانطور چیزی بوزیر مایه بنویسد که روز سه شنبه خودشان با معاون تیر و بصیر از جانب ایشان حاضر شوند نا گفتگو شود.

سیدالحکماء - خوب است خودشان بیایند

حاجی امین الضرب - سه فقره مطلب است باید اقدام کرد یکی مسئله مایه و دیگر مسئله تیولات و دیگر تیولانی را که از بابت مواجب برده اند چه ضرر و زحمتی بدتر از این است از برای دولت و ملت که یکی هزار تومان مواجب دارد در عرض ملک پنجاه هزار تومانی را می برد.

آقا سید محمد مجتهد - بکنفرت با کوفروش معنی را تیول کرده به هفتاد تومان هالی هزارو دویست تومان می گیرد.

سعدالدوله - مطلبی دادم یکجائی گفتم بمن شنیدند حالا هم می گویم در یکدهی از بکنفر آخوند پرسیدم که مالیات اینجا چه قدر است گفت دیوانی را میخواهید یا عمل کرد را گفتم ما مسبوق باین اصلاح نیستیم یعنی چه؟ گفت دیوانی آن است که از جانب دولت میگیرند ششصد تومان است و عمل کرده آن است که حکومت دریافت می دلد آن ده هزار تومان است من تعجب کردم.

توفیق الدوله - این نکته کفر خودیها جمی می

اصلاح میشود

حاجی امین الضرب - امر در میزبای قایده ندارد

آقا سید حسن قهی زاده - مسئله میزبای صحیح است ولی ضرر و زود است

قائد السلطنه - از بابت مواجب مستمری و مقرری حضور در بودجه اصلاح میفرمائید که بدون فرمان و اطلاع شاه برده اند.

سعدالدوله - بنده میخواستم این مطلب را روز ۲۷ شبه عرض کنم ولی حالا میگویم که مواجب در مستمری ابد است نمیخورد.

مذاکرات دارالشورای ملی

سه شنبه ۲۳ شهر ذی قعدة الحرام

سعدالدوله - در باب چاپ نظامنامه کی چاپ کرده است که گفته بودند منصرف کردند چاپش را.

رئیس - کسی منصرف نکرده بکنفر چاپ کرده میگویند در مطبعه شرقی چاپ کردند نوشتیم بوزیر انتظامات که این نسخه از روی نسخه ما که مقابله و تصحیح شده پس چرا چاپ کردند چون گفتیم اینجا از روی آن نسخه عکس بر میدارند بعد از برداشتن عکس هر کس خواست از روی آن چاپ کند.

سعدالدوله - پس طبیحش آزاد است و از روی عکس هم خیلی خوب است مطلب این بود که این نسخه چاپ شده مقابله و تصحیح نشده است.

آقامیرزا محمود خوانساری - از قرار معلوم جناب مشیر الملک این نسخه را دادند که این نسخه از روی آن چاپ کرده برای وزرا بفرستند آن شخص نسخه را بدست آورده از روی آن زیاده چاپ کرده انتشار داد.

سعد الدوله - بعد از آنکه رخصت دادند هر کس بتواند چاپ بکند ولی حال که اینجا عکس بر میدارند از روی آن عکس چاپ کنند بهتر است اینهم عریضه ایست که بمجلس نوشته اند گمان اینست که اگر بلند بخواهند می فایده نباشد.

(تلگرافی از شیراز بعنوان مجلس قرائت شد (دولابعاً از اداره مدرسه سیاسی قرائت گردید که بعضی وطن پرستی و هدرای بعات و بانک ملی ایران مبلغ و بیست تومان بارباب جمشید برای بانک داده قبض دریافت شد)

تلگرافی نیز از اسلامبول قرائت شد.

(عریضه نیز که بهیئت وکلای محترم مجلس ملی نوشته بودند قرائت گردید)

(بعد از قرائت)

آقا سید محمد مجتهد - درست و صحیح نوشته اند باید جلوگیری کرد.

حاجی سید نصر الله - مسئول کیست.

آقا سید محمد مجتهد - مسئول وزیر

مالیه است.

آقامیرزا محمود خوانساری - مکرر گفته شده است که باید مجلس بصدارت بنویسد که ایشان از وزارت مایه بخواهند نگذارند این کارها واقع شود.

آقا سید محمد - بنویسد حالا که نظامنامه دارد.

حاجی سید نصر الله - بشول آقا سید حسن

تقریاً کارهاییکه بدها واقع میشود در صد مستند باید جلوگیری کرد.

آقا سید حسن قهی زاده - تا مسئله توفیق معین نشود نمیشود.

میرزا محمود خوانساری - از برای تعمیر و نشانی فرح آباد واسب دیوانی مبالغی زیاد بخرج دولت آورده اند و چهار هزار تومان پول سوخت مغایر فرح آباد را میگیرند در صورتیکه اینحضرت هایبونی هیچ بانجا تشریف نمیبرند شا باین عریضه نوس تصحیح نموده قایده این تحمیل چیست نتیجه باید گرفت و باید توفیق بشود.

آقا سید حسین - برای بروات مانده و خالصه بیست هزار تومان برات صادر میکنند باید اینها را جلوگیری کرد و الا هر روز علی الاصل خرجی برای دولت زیاده میکنند.

میرزا محمود خوانساری - یکی یکی حالا این مطلبی که گفته شده است نتیجه گرفته بشود تا یکی دیگر برسد.

میرزا محمود اصفهانی - باید از روز ۱۴ جدای الثانیه باین طرف آنچه داده شده است تصویب مجلس باشد.

میرزا محمود خوانساری - نتیجه را اداء می کنید.

آقا میرزا محسن - وقتیکه کتابچه را بمجلس آوردند از این قبیل چیزها را قبول نکنید.

میرزا محمود خوانساری - این یولهای معنی و مالیات را که میگیرند و حقوق مردم هم بطور مبدان جواب آنها را چه باید گفت.

آقامیرزا محسن - مسئله جوین و سایر دعوات را من میگویم که نباید قبول کرد.

سعدالدوله - حال دیوه منجاوز است که از این قبیل صحبت میشود و نتیجه گرفته نمیشود پس خوبست که مطلب را برگردانیم و از معانی بیان و ادبیات صحبت کنیم تا حظ و لذتی از این زاه ببریم.

آقامیرزا محسن - شما میگویند چه باید کرد؟

سعدالدوله - من چه میدانم نمیدانم.

صدیق حضرت - باید بقانون نظامنامه اداء در کارها کرد.

آقامیرزا محسن - این عریضه پس چیست؟

صدیق حضرت - این خارج از قانون نظامنامه است و کلای مجلس بنویسند.

حاجی سید نصر الله - حالا این لایحه هیچ اگر چیزی بمجلس نوشتند نباید در آن باب تعقیق و رسیدگی کرد؟

حاجی محمد اسمعیل آقا - مسئله مایه را که وزیر مایه بنویسد و بدهد بمجلس از تاریخ چهاردهم باین طرف آنچه از خاصجات را که تیول بردند قبول نکنند.

حاجی سید نصر الله - چیزی که فریب است این است این کارها را بدون اطلاع و تصویب مجلس میکنند اگر خیالی نیست چرا بمجلس اطلاع نمیدهند.

حاجی محمد اسمعیل آقا - این ماجری نیست خیلی چیز هائیکه که ما هیچ نمیدانیم و وقتیکه کتابچه آمد معلوم میشود آنوقت درست کنید.

سعدالدوله - جواب حاجی آقا را من بدهم میگویم کسیکه دو ماه بسال مانده مواجب یا مقرری یا تیول میبرد آنوقت چه چیز را ما درست کنیم.

و توفیق اللوله - آنچه مؤید قبول دامتند تمام آنها را صورت میگیرند مجلس میمنتند تا بحال که مجلس کوتاه می آمد چون مطالب جزئی جزئی بوده آنچه را هم که در این لایحه است نباید باین عنوان جزئی اظهار داشت باید بطور کلی عنوان کرد که مثلا آنچه از تاریخ چهاردهم باین طرف داده شده است باید امضا و تصویب کرد یا نه ؟

سعدالدوله - بعضی مطالب بطور کلی در اینجا مذکور شده است نوشته شد یا نه اگر نوشته شد جواب آنها چه شد از قبیل کتورتات و یکی هم عمل ضرابخانه و بی نظمی تبر بستخانه.

و توفیق اللوله بنده میگویم که من باشم مطلبی را که خواستم هر روز مفاکره آنرا مینامم و جواب میخواهم تا جواب داده شود.

سعدالدوله - حقیقه این مجلس حکم یکی از ادارات دولتی را پیدا کرده آنچه را صلاح دانستند میبستند و آنچه را ندانستند در آن مفاکره نمیکنند اگر اینطور باشد این مجلس ببرد ملت نیخورد باید امتای دولت و رؤسای ملت با هم مقبل شوند و گفتگو نمایند این حرف را که میگویم بمن میدهند من از طرف صوم میگویم که باید وزیر مالیه در مجلس حاضر شود تا مذاکره شود بر میماند بنویسند که فلانکس خواست وزیر مالیه استمرا را در مجلس حاضر شود اولاً من کی گفتم شخصاً همه روزه باید حاضر بشود و دیگر اینکه من از جانب عموم گفتم چرا باسم من تنها نوشته .

رئیس - اگر بقانون نظامنامه باشد از جانب مجلس نوشته میشود والا باید باسم نوشت.

سعدالدوله - این مطلب عدمیست من یکطرف نیستم .

رئیس - مایک نظامنامه دلوم با مفصول آنرا اجرا کرد .

عون اللوله - شما میگوئید که سعد اللوله شخصاً احضار کرد اگر سعد اللوله میخواست خودش مینوشت .

رئیس - ما از روی نظامنامه میگوئیم والا فرض دیگری نیست .

کجای نظامنامه است که این گونه مطالب را باید شخصاً نوشت .

آقای میرزا محسن - مراد اینست که آنها ملتزم نیستند هرگاه کسی خواست که هر روزه حاضر شوند باید شخص را نوشت .

سعدالدوله - خیر اینطور نیست اگر مطلبی عنوان شد و چند نفر امضا کردند آن مطلب عموماً در دست دارد .

آقا میرزا محسن - حالا مطلب را بگوئید نتیجه بگیرید .

سعدالدوله - چه نتیجه میخواهد از حالا تاریخ بکناراید خواهید دید که تا دو سال دیگر هیچ نتیجه نخواهد داد .

حاجی محمد اسمعیل آقا - نباید بگوئیم که نتیجه نماند و ما یوس باشیم باید دنبال کرد تا نتیجه بدهد **حاجی سید نصر الله** - هم نظله نامه صحیح است و هم فرمایش جناب سعد اللوله چه ضرر دارد همان که مجلس ما هنوز درست سوار بر کار نیست وزرا هم همراهی نمایند باین اساس ایشان هم از افرامند هستند بیینند در مجلس و حاضر شوند تا مطلب از

بیش برود .
و توفیق اللوله - آنچه میدادید و تکلیف است بر ما مید .

سعدالدوله - من دیگر حرف نمیزنم من هم یکی از و کلا هر وقت باید زای داد من هم رأی میدم **آقای شیخ حسین** - این تعرض بنا فاست که می فرمائید با مطالب دیگری است .

سعدالدوله - تعرض نیست مایوس نیست .
آقای شیخ حسین - اگر قانون اساسی تغییر تار کنیم آن مطلبی است باینها بکنایه از این کار دیگر پیش گیریم آنچه مطلب دیگریست .

آقای میرزا ابوالحسن خان - این حرف صحیح است باید قانون اساسی عمل کرد ولی در همه جای دنیا وزرا در مجلس حاضر میشوند هر روز لازم نیست ولی حق ایشانست که بیاید در مجلس حاضر شوند گفتگو نمایند تا مسافقت ایشان کار پیشرفت کند هزار گونه کار است بجزر در هر روز یکی لوایشان حاضر بشوند .

حاجی شیخ علی - ملتزمند در این کار با اختارتند ؟
آقای میرزا ابوالحسن خان - میگویم هر روزی التزم میگویم باین نظامنامه صحیح ولی همه جای دنیا وزرا حاضر میشوند .

صدیق حضرت - هر وقت برود آموزش بر مالیه هر روز اینجا حاضر است .

حاجی امین الغر - شما هر که خواستید بیاید اما احضار نکرده نموده همی نیست .

آقای میرزا ابوالحسن خان - میگویم بر اینست که همراهی با این مجلس کنند و حاضر شوند تا کار پیشرفت کند .

آقای سید حسن قلی زاده - پارلمانی که تمام کارها با ایشانست و در موقع ضرورت لستاج بماندن وزیر میباشند صحیح است که لازم نیست هر روزه حاضر بشوند چون کاری نیست ولی پارلمانی که تازه متوجه شده باید حکماً حاضر باشند بجهت اینکه تا مدتی بعدی علیه حاضر نشوند مگر انجام نیگیرد فرض اصلاح امور است نه قانون اساسی اصلاح بهر طوری که میشود باید اقدام کرد میگویم از تاریخ چهاردهم باید توقف شود والا هیچ کاری از پیش نمیرود .

آقای میرزا محسن - هر وقتیکه آنها را خواستند می آیند نه قبل از احضار .

آقای سید حسن قلی زاده - ما خواهش داریم که از برای اصلاح و پیش رفت کار همیشه حاضر بشوند .

حاجی سید نصر الله - یکی از مفصول نظامنامه اینست که لایحه عاجتاً تغییر داده میشود .

سعدالدوله - حالا لایحه عاجتاً است برای تغییر همین فصل .

حاجی سید نصر الله - هر چه شما از مقضای نظامنامه کوتاهی و مسامحه دیدید باید به مجلس اخطار کنید .

میرزا محمود خوانساری - من در اول مجلس عرض کردم که اگر صلاح میدانید رأی بقبول که بصدارت نوشته شود بسلام ولایات بنویسند این مطالب را بمتنوق بفرستند و بفرستند بفرستند فردا حقوق مردم باقی میماند به آنها چه جواب خواهید داد ؟

سعدالدوله - همین که بندهم با روزی که از رؤسای ایرانی گرفته شده و برنگی داده شد کسی شک ندارد که خلاصه دارد ؟ و در این شک تبر بمتنوق و وصول توضیحات بر نظم و ترتیب است کسی حرفی ندارد ؟ و در این امانات مردم را بی نظمی رسانند و بلا میکنند کسی شبهه ندارد ؟ آیا وقتیکه بستانه را از وزیر صوم بگرفتند بیست متونوق تبر کتند موجود بود و بعد از اوصیح معلوم نشد چه شد در اینجا کسی شک و شبهه دارد (جسمی در امور مذکوره گفتند خیر شبهه نیست)

و توفیق اللوله - میگوئید که سابقاً جمع بستانه بر میزان حاله امضا بود (بسته گفتند بله)

سعدالدوله - من گفتم وقتیکه بلوز بر صوم بود چهل هزار تومان دغل داشت و حالیه هیچ دخل ندارد .

و توفیق اللوله - باید این مطالب لزوری ستد باشد .

سعدالدوله - اینجا که محضر شرح نیست من ستد میآورم من باید هر چه از مردم میشود در این مجلس گفته توضیحات بنوامم اگر حق مجلس است که تحقیق و رسیدگی نماید بنماید .

آقای سید محمد مجتهد - بر آنها است که بیاینه جواب بدهند .

زرگر باشی - بی آنکه که نمیرود گفته .

آقای سید مصطفی - چرا بی آنکه است همین که میگویند ماخذ است .

سعدالدوله - این مطلب برای اینست که اگر وزیر ستد در اینجا حاضر بود جواب مردم را میداد و ختم میشد .

حاجی شیخ حسنعلی - میخواهم بدانیم که از حساب سابق از وزرا حساب میخواهد یا از حالا .

سعدالدوله - یعنی شما میخواهید بگوئید که ما سابقاً دزدی کردیم آنها گفتند لایق نیست دزدی نمیکنیم .

و توفیق اللوله - فرض اینست که هر سال از صاحب جمع ما مطالباتی میگیرند کسی که حساب را چند سال نداد از او صورت حساب میخواهد یا نه ؟

سعدالدوله - البته حق داریم و میتوانیم مثلا میگوئید که وزیر مالیه یا همه چه وجهی که دارد میخواهد حساب گمرک را رسیدگی کند نمی تواند همه صورتها با هم مختلف است باید اینگونه حساب ها رسیدگی شود این مجلس مجلس دولت است اگر آنها وزرا هستند ما را هم شاه در اینجا نشانده همه تعلق بشاه و دولت داد که باید دست بهم داد کار کرد .

(مشروطه که بصدارت مجلس نوشته بودند برای اینکه وزیر مالیه که امروز مجلس حاضر نشده عذر داشته اند و شاهنشاه روزی بنشینند حاضر میشوند و بعد با هم هر روزه خودشان یا ما و ایشان در مجلس حضور بهم میرسانند فرائت گردید)

سعدالدوله - بسیار خوب فرض اینست که عنوان از طرف شخص نوشته نشود .

رئیس - لازمی لایحه را باینصورت باید شخصی نوشت .

سعدالدوله - من خودم لایحه را باینصورت

دانشجویان میگویند روزی هم میگذرد میگویم من خود نوشتیم

رئیس - من از روی نظامنامه تجاوز نمیکنم
سعدالدوله - استدعا داریم آن فصل را تغییر بدهید

وثوق الدوله - خوبست که آنچه باید جای آن نوشته بشود بنویسید و خوانده بشود بعد از مذاکره مرصدم را روی دایره بنویسید و جزو نظامنامه کنید

آقاسید مصطفی - خانم مهران فصل میگوید کلدی الاقتضا تغییر میکند

وثوق الدوله - میفرمایم بیستم لای الاقتضا هست حالا نام

سیدالاحکام - من میگویم که باید تمام ادارات و وزراء در تحت حکم مجلس باشند و اینجا حاضر باشند

حاجی سید نصرالله - اینطور که شما میگویید نیستود

میرزا محمود خوانساری - بیستم حالا میشود تغییر داد یا نه؟

آقاسید مصطفی - نمیگویم تغییر بدهید بوجوب همان خانه لای الاقتضا تغییر میکند

محقق الدوله - شما کسی بوجوب نظامنامه عمل کردید که دیدید مفاسد دارد میخواهد تغییر بدهید باید این نظامنامه یکی یکی از فصولش اعمال و اجرا بشود هر جا که دیدید مفاسد دارد او را تغییر بدهید هنوز کاری نگرفته میخواهید نظامنامه که تازه رسیده است تغییر بدهید نمیتواند هر فرد فرد بگوید تا میخواهیم و تغییر بدهید

آقا ملا حسن - شما چرا تغییر میکنید با آرای حرف بزنید

سعدالدوله - لولا تغییر کردن شما برای چیست اینجا کسی نوکر کسی نیست میسوا بدو حق گفتگو دارند و تائیناً میفرمایم بیستم این نظامنامه را کی دیهامت جمعی میگویند مانند میگویم

آقاسید حسین قهی زاده - من ندیدم

سعدالدوله - من که آدمی گفتم نظامنامه داخلی چطور شد گفتند دادیم چاپ کنند جمعی هم بمن گفته بودند که ما هیچ ندیده ایم

صدیق حضرت - آن فصلی که شما میگویید در نظامنامه اساسیست

(بعد آن فصل را خواند)

سعدالدوله - این مطلب را که اینجا نوشته صحیح است مثلا من در خانه خودم نشسته ام خیال میکنم که راه آهنی از اینجا بهم بکشیم باید بیام چند نفر از کلا را با خود هم رانم و همدست بکنم آنوقت هر چه مجلس بدهیم ولی از برای مطالب جاریه و عمومی نمیشود هر روز من و کلا را با خود همدست بکنم و هر چه مجلس بدهیم وقتی که در مجلس عنوان آن مطلب میشود و چند نفر هم همراهند معلوم است از جانب قوم است

صدیق حضرت - بی بایست در نظامنامه این فیدرا ذکر کنند

حاجی محمد اسمعیل - حالا ذکر نکردند مگر ضروری بود

رئیس - این میشود که کسی بدون اطلاع و سابقه نباید در مجلس و مواجب که او را مذاکره

می شود بدست

سعدالدوله بنده بصداقت عرض کردم که وزراء باید در مجلس حاضر بشوند برای این که کار ایشان در این جایست و باید همراهی کنند حالا اگر یک اشطاری بشود خودشان مقرر خواهند فرمود که بیاید

آقاسید حسین - مقرر شود که هر روز حاضر باشند و آن فصل نظامنامه را هم تغییر بدهید مقتضی است

آقاسید مصطفی - خود خانه اش مین است

حاجی محمد قهی - چرا تغییر بدهند؟

آقا سید مهدی - حکمی نگفت تغییر نظامنامه بدهید

آقا مشهدی باقر - مطلب از دست رفت جمعی میگویند که وزراء هر روز باید حاضر بشوند و جمعی می گویند لازم نیست پس رای بگیریم

سعدالدوله - خیر این نیست کسی نگفته که حکماً تمام وزراء هر روز حاضر شوند

مشهدی باقر - هر روز رای میگیرند آنوقت میگویند که ما رای ندادیم این نظامنامه را خواندند و همه رای دادند چرا خودتان را در یک رای برقرار نمی دارید

مخیر الملک - من این ایراد را بمجلس دارم که آقا سید حسن قهی زاده چند وقت است که این ایراد را می کنند اگر و کلا طهران حق داشتند که شروع بکار نمایند و تاسیس قانون اساسی کنند پس چرا می گویند که هنوز و کلا سایر ولایات حاضر نشده اند شاید آنچه رای نمی دادند

آقاسید حسن قهی زاده - من می گویم که لازم بود یک فصلی برای و کلا سایر ولایات باقی می گذاشتید که وقتی جمع شدند حق رای در آن فصل داده باشند

مخیر الملک - اولاً همین فصل در نظامنامه داخلی هست

آقاسید حسن قهی زاده - نظامنامه اساسی را می گویم

مخیر الملک - در همان نظامنامه اساسی نوشته است که و کلا و ولایات وقتی که جمع شدند حق دارند با اقتضای وقت تغییر فصلی از فصول آنرا بدهند

آقا میرزا حسین - وقتی که تمام و کلا و ولایات آمدند حق دارند که این نظامنامه را لای الاقتضا رأساً تغییر بدهند

مخیر الملک - تمام مطالب تمام نشود کسی حق ندارد که حرف بزند آن مطلبی را جناب آقاسید حسن قهی زاده عنوان کرده بودند در چندین قبل خواستم مطالب کنم و رای میفرمایم دیدم فملاصلاح نیست و کلا طهران هم حق دارند تا و کلا و ولایات حاضر نشده شروع بکار نمایند اما مطلب مستغنا که فملا نفی ندارد صحیح است باید در او گفتگو کرد چه که باید کرد

آقاسید حسین - مستغنا که ده ماه مرتباً کاغذ بی تغییر می دهد و هیچ ترتیب ندارد این بی نظامیست با قلب و مجلس حق دارد که مقتضی بگنارد یا نه از تالیخ چهاردهم که حال باید از روی تفتیش جواب بدهند

معمار باشی - نمی شود بی خود این حرف را گفتگو کرد

سعدالدوله - مطلب در اینجا در تاسیس یکی بی نظمی بستخانه یکی مسئله مفتش که ایشان گفتند این مطلب را هم من کرا را گفتم که در کدام دوائر دولتی فرنگستان مفتش ندارد مفرضین می گویند که آلف و الوف دخل دارد ولی در وقت جمع می بینیم هیچ نیست اگر مفتش باشد دیگر این حرفها نخواهد بود حال اگر مجلس تصویب میکند بصداقت بنویسند که اجازه تفتیش از برای کلیه دوائر معین فرمایند مجلس استدعا میکند که این کار را زودتر اقدام نمایند که هر روز ضرر و اهمیت کلی دارد

رئیس - عرض میکنم که امور بستخانه و گمرک جزو مالیه است حال که وزیر مالیه خودشان بمجلس می آیند خصوصاً در این باب با ایشان گفتگو شود

آقاسید حسین - این گفتگو با وزیر مالیه در صورتی است که وزیر گمرک نداشته باشیم امروز وزیر مالیه ما تابع گمرک است در این صورت گفتگو با وزیر مالیه در این باب حاصل نخواهد داشت

وثوق الدوله - مادامی که ما در امور جزئیه گفتگو کنیم انتهائی ندارد باید مذاکره در امور کلیه کرد تا حاصلی داشته باشد که گمرک وزیر می خواهد یا نمی خواهد و مفتش لازم دارد یا ندارد این امور جزئیه است باید در وضع ادوات گفتگو کرد وقتی که آنها مرتبشده اینها جزواست

حاجی معین التجار - اینها منافی نیست **وثوق الدوله** - چرامنافی نیست

حاجی معین التجار - امروز می گویند پست ما بی نظم است و عابسی ندارد باید اینها رسیدگی شود و دیگر از برای تفتیش می گوئیم که مفتش لازم است که در عبادات دولتی تفتیش نماید تا وضع ادارات مرتب شود

حاجی محمد اسمعیل آقا - قوانین تانوشته بشود دوام طول دارد

سعدالدوله - بلکه دو سال طول دارد **آقاسید حسین** - اگر رای دارید از برای تفتیش رای بدهید

رئیس - رای نمی خواهد همانطور که گفتیم پس فردا وزیر مالیه در مجلس حاضر می شود با او مذاکره نمایند

پنجشنبه ۲۵ ذی القعدة

امروز بمناسبت وقوع فوت مظفر الدین شاه و رعایت مراسم عزاداری مجلس تعطیل بود لیکن برای ترتیب شرفیابی هیئت و کلا ملت بحضور شاه تقدیم مراسم تعزیت بطور غیر رسمی و کلا حاضر شده و در اینخصوص مذاکره کردند خطاباً هائیکه باید در موقع ملاقات شاه از طرف هیئت و کلا قرائت شود خوانده شد خطاباً که حاجی سید نصرالله نوشته بود مورد پسند واقع و مقرر شد که هیئت و کلا ه اجاماً عصر یکشنبه ۲۸ شرفیاب شده و مراسم تعزیت و تسلیت از طرف مجلس بعد آید